

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre ..... 16 kor.
 Negyedévre ..... 4 «
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre ..... 20 kor.
 Negyedévre ..... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre ..... 24 kor.
 Negyedévre ..... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszajuttatja
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A kormány lemondása.

(—a.) Ami a múlt heti bécsi tárgyalások sikertelensége óta mindenki előtt teljesen bizonyos volt, immár bekövetkezett: a koalíciós kormány beadta lemondását.

Parlamenti életünk történetében példa nélkül való ez a lemondás. A koalíció három pártja, melyből a kormány alakult, mai napig szövetségben van egymással. Az utolsó hónapokban kétségkívül lazult ez a szövetség, de a legutóbbi napokban különösen a bécsi tárgyalások alatt megint megerősödött. A pártok többsége a parlamentben óriási, sőt közülük egyetlen pártnak abszolút többsége van. A vezérek iránt a bizalom nem ingott meg egyik pártban sem, sőt ma is tüntettek mellettük úgy a parlamentben, mint a pártértekezleteken. A király sem ejtette el a kormányt, sőt ma is hajlandó őket újból megbízni az eddigi feltételek alatt. Mégis lemondott, le kellett mondania.

A bankkérdésben a kartellbank formájához kötötte magát. Ezt a tervet az osztrák kormány rideg magatartása miatt nem tudta keresztül vinni, tehát a parlamenti tisztesség követeli, hogy hagyja ott helyét.

Hogy ezt a helyzetet mi okozta, mindnyájan tudjuk. A függetlenségi párt egyik tekintélyes csoportjának, az úgynevezett Justh—Holló—Batthyány csoportnak időelőtti állásfoglalása a bankügyben, mi által magukat és a pártnak igen jelentékeny részét az önálló bankhoz kötötték s ezzel a kormányt lehetetlen helyzetbe kényszerítették s az egész parlamenti helyzetet felborították.

Általában Bécsben szoktuk ugyan okolni a bajokért, most is szidjuk a bécsi körök szűkkeblűségét, mely előidézte a válság kitörését s lehetetlenné teszi a tisztességes kibontakozást, de valójában a mi magunk széthúzása az igazi oka a bajnak.

Eszünk ágában sincs Luegeréket dicsérni vagy mentegetni, de az ő helyzetükben vajjon mi másképpen cselekedtünk volna?! Ha az osztrákok még szorosabbra akarták volna fűzni, holmi ischli klauzula mintájára a közös ügyes köteleket, vajjon a mi kormányunk nem erőlyesen állott volna ellen az ilyen törekvéseknek?! Részünkről csak természetes, hogy mindazt ellenzik, ami csak valamennyire is lassítaná a közös ügyes viszonyt.

Ami pedig a király elhatározását illeti,

ezt okolni a bekövetkezett bajokért, igazán csak a malom alatti politizálás körébe tartozik. Maga Kossuth mondotta szombati kihallgatása után, ugyanezt ismételte Wekerle a parlamentben, hogy a király az alkotmányos formák megőrzésével tudatta elhatározását. A közgazdasági ügyek a két állam kormányának körébe tartoznak. Amiben ők megegyeznek egymással, az kerül az uralkodó elé. A kartellbankra vonatkozólag nem egyeztek meg, ez tehát nem is kerül az uralkodó elé.

Királyunknak különben az az álláspontja, hogy a paktum még nem járt le, addig pedig újabb kérdés nem vehető elő. A katonai ügyek és a többi hasonló természetű ügyek majd csak a választói jog reformja alapján összehívandó parlament elé fognak kerülni.

Ezt az álláspontot a koalíciós pártoknak is respektálniuk kell, hiszen ezen az alapon vállalták a kormányt. Meg is lenne bennük erre a hajlandóság, de a függetlenségi pártnak a történetek után nehéz a helyzete. A párt értekezlet után azonban remélni lehet, hogy nem fog elkövetkezni az a veszedelem, melynek elkerülésére Apponyi intette a nemzetet.

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

A rózsák.

Irta: Guy de Téramond.

De Morvandes ur eredeti ember volt. Különcködése távol tartotta a társadalomtól, a melynek eseményei iránt érzéketlen maradt. A legfontosabb napi események mellett is bizonyos göggel, megvetéssel és közönyvel haladt el; semmi se érdekelt, semmi se indította meg. Mint gazdag, család nélküli, nagy műveltségű ember, szeszélyein kívül más törvényt nem irányította és teljes függetlenségének tudatában élvezte végig az életet.

— Miért nem nősül meg? — kérdezte egy barátja. — A nevével, vagyonával, előkelő módorával nyitva állanak előtte a leggazdagabb körök is.

— Igaza van! — mondta a báró rendíthetetlen nyugalomával — erre az eshetőségre eddig még nem gondoltam.

— Vigyázzon, nehogy majd késő legyen!

— Igaza van, majd meggondolom a dolgot.

De az évek multak, a báró haja megsürkült és még mindig agglagény maradt. A haladó korrall együtt emberiszonya is növe-

kedett. Elhagyta Páris és Bretagneban, Dinard mellett egy kis birtokot vásárolt, hol még késő ősszel is enyhe tavaszi szellők lengedeztek; ott töltötte napjait könyvei, lovai és kutyái között, önző magányában. A villától, mely egy lankás dombon feküdt, egészen a szeszélyesen kanyargó folyam partjáig, csodás szépségű virágok terültek el, melyek egy illatozó, örökké virágzó rózsáligetben végződve, az odaseregglő fürdővendégek legkedvesebb kirándulóhelyéül szolgáltak. A báró finom érzékére valló egyik intézkedése még növelte a tulajdonos rendkívüliségének és titokzatosságának nimbuszát a liget látogatói előtt. A viruló rózsabokrok közepében ugyanis egy ki-magasló tábla emelkedett, ezzel a felirattal:

„Minden szép nőnek joga van egy rózsát leszakítani!”

És egyetlenegy se haladt el mellette, anélkül, hogy jogával ne élt volna. Mindenik megállt, elolvasta a feliratot és szakított magának egy rózsát, miután előbb hirtelen tekintettel kiválasztotta azt a színárnyalatot, mely arcához leginkább illett. A báró pedig ablakából, a túllőgöngy mögé rejtőzve, naponként gyönyörködött a női kacérság megismétlődő játékában, mert sajátságosan egyetlen nő se azadt, aki csak egy pillanatig is habozott volna a szeretetreméltó felejárlott szivességről lemondani.

Kor és szépségre nézve minden különbség nélkül, valamennyi egyenlő, ösztönszerű hűség-gal tépte le a rózsát, noha a természet nem éppen mindegyikre hintette a szépség pazar áldását.

Egy napon azonban a báró cserbenhagyta nagy emberismerete. Julius elején történt; a fürdőévad közepén. Naponként nagy emberáradat zarándokolt a pompás virágzásban burjánzó rózsatelep felé. Mióta megfigyelő állását a függönyök mögött elfoglalta, most történt meg először, hogy egy karcsú, elegáns nő elhaladt a rózsák mellett, anélkül, hogy megértette, vagy tekintetere méltatta volna, hanem a teleptől néhány lépésnyire a padon lepihent. A báró ez az eset nagyon meglepte. A széles karimájú kalap alatt valóban olyan rut arc rejtőzött-e, mely a kínált rózsára magát méltatlannak találta?

De Morvandes ur most jutott csak annak a tudatára, hogy a felirat illetlenség; most érezte, hogy mint gentlemannak kötelessége az ismeretlen nő iránt akaratlanul elkövetett sértést jóvá tenni.

A nő, aki a leáldozó nap szépségében gyönyörködött, nem hallotta meg a feléje közeledő lépések zaját, de Morvandes urnak tehát elég alkalma volt a háborítlan szemlélődésre. Kápráztató szépség állott előtte. A sza-

Tennisz

színes női

színes gyermek

valódi amerikai

Chassala szandál

cipők

legjobb minőségben

REICHARD

áruházában kaphatók.

A lemondás részleteiről tudósításunk a következő:

A minisztertanács.

A nevezetes minisztertanácsról ezt a félhivatalos jelentést adták ki:

A kereskedelmi minisztériumban, mint a Magyar Tudósító jelenti, vasárnap délelőtt *Wekerle* Sándor miniszterelnök elnöklésével minisztertanács volt, melyen a kormány teljes számban vett részt. A tanácskozás, melynek jegyzőkönyvét *Márfy* Albin miniszterelnökségi államtitkár vezette, tízenegy órakor kezdődött és egy óra huszonöt perckor ért véget. A tanácskozás során *Wekerle* Sándor miniszterelnök ismertette az osztrák kormányfővel Bécsben folytatott tárgyalások eredményét, majd *Kossuth* Ferenc kereskedelmi miniszter és *Apponyi* Albert gróf kultuszminiszter tettek jelentést a felségénél történt kihallgatásokról. A kormány ennek következtében, — egyöntetű megállapodásra nem jutván, — elhatározta lemondását. A lemondási okiratot, amelyet a kabinet valamennyi tagja aláírt, *Wekerle* Sándor miniszterelnök haladéktalanul a felségére elé terjeszti.

A király álláspontja.

Kossuth a függetlenségi párt értekezletén ismertette a bécsi tárgyalások eredményét és a Felsége döntését a bankkérdésben.

Kossuth ezeket mondotta az egybegyűlt párttagoknak:

— A kartellbankra vonatkozó tárgyalások meggyűlöltetés után elkövetkezett az a helyzet, amely az én kihallgatásra jelentkezésemet szükségessé tette. A felsége tegnap fogadott. Az audiencián elmondtam mindazokat, amit egy függetlenségi ember az önálló bank érdekében fölhozhat. Argumentumaim megkérdőjelezhetetlenek voltak. A király kegyesen meghallgatott, elismerve, hogy a nemzetnek törvényben biztosított joga van az önálló magyar jegybankhoz. A monarchia belső helyzetére és a fölújult külpolitikai bonyodalmakra való tekintettel azonban nem lesz abban a helyzetben, hogy az önálló magyar jegybankról való esetleges törvényjavas-

latot szentesítse. A felség elhatározását, amelyet az alkotmányos formák szigorú betartásával közölt velem, tudomásul kellett vennem, mert hiszen kétségtelen, hogy a király, mint a törvényhozás egyik faktora, jogosan helyezkedett erre az álláspontja. A kormánynak ezek után nem maradt más választás, mint hogy beadja lemondását.

Apponyi intése.

Apponyi Albert tett rövid nyilatkozatot a helyzettől.

— Óvatosnak kell lennünk, — mondta — mert igen nagy veszedelmek köze járhat a nemzet. Sem mód, sem alkalom most arra nincs, hogy bővebb nyilatkozatot tegyek.

A veszedelem.

Apponyi környezetében később megmagyarázták, mit értett *Apponyi* az alatt, hogy a helyzet veszedelmes. Azt értette alatta, hogy Bécsben a jelenlegi kormányt, ha idelelni tényleges lesznek a bankkérdésben, még úgy vezetőkkel sem tartják meg, hanem rögtön felmentik. Ez magában véve nem volna baj, ha alkotmányos minisztereket neveznének ki helyükbe. De mivel a koalícióból nincs, aki kormányt vállalna az adott viszonyok között, a koalíción kívül álló politikusok vállalkozása pedig semmiféle parlamenti támogatásra nem számíthat, — Bécsből katonai személyiségeket bízának meg az ügyek vitelével. A veszedelem tehát ott van, hogy alkotmányellenes kormányzat következhetik, ha a koalíció nem emelkedik a helyzet magaslatára.

Főispánok lemondása.

A függetlenségi főispánok az este megjelentek a függetlenségi körben. El voltak határozva, hogy beadják lemondásukat. *Kossuth* Ferenc tanácskozott velük és megkérte őket, hogy ezt ne tegyék. Egyelőre nincs semmi ok arra, hogy távozzanak, sőt ellenkezőleg: éppen

a súlyos helyzet miatt kötelességük maradni. A főispánok *Kossuth* nyilatkozata alapján elállottak lemondó szándékuktól.

Wekerle a királynál.

Wekerle Sándor miniszterelnök ma éjjel Bécsbe utazik, hogy holnap a felségénél külön kihallgatáson jelenjék meg.

A főrendiház ülése.

A főrendiház szintén ülést tartott tegnap délután. Az ülés főtárgya volt a kabinet lemondása, melyből kifolyólag *Wekerle* Sándor javasolta, hogy a főrendiház szintén napjára elülje az üléseit. A javaslatot elfogadták s ennek során az elnök amaz óhajának adott kifejezést, hogy a lemondott kormány meg fogja találni a kellő kibontakozási formákat.

A függetlenségi párt értekezlete.

Kossuth beszéde.

A függetlenségi és 48-as párt tegnap délután 5 órakor *Kossuth* Ferenc elnöke alatt értekezletet tartott. Az értekezleten megjelentek *Apponyi* Albert gróf, *Tóth* József, *Günther* Antal, *Justh* Gyula és a párt más vezérfiai.

Az elnök mindenképp bejelenti, hogy *Hoch* János belépett a pártba, továbbá, hogy a pozsonyi kerületbe *Tarczai* Győzőt jelölte a párt hivatalosan. Az elnöki bejelentések után áttértek az értekezlet tulajdonképeni fő tárgyára, a kormány lemondására.

Kossuth Ferenc röviden vázolta az okot, mely a kormány lemondását tette szükségessé. Ez az ok pedig az volt, hogy a kabinet függetlenségi és 67-es tagjai nem tudtak megegyezésre jutni a bankügyben. A függetlenségi párt a kartellbank mellett foglalt állást és ennek a

bályszerű, finom metszésű arcot aranysszőke fürtök árnyékolták. A kék szalaggal díszített, lenge fehér kalap szőnyű árnyéka, mint egy átlátszó halvány felhő tompította arcának bárszerű fényét, egész lényén az üde, himporos ifjúság kifeszíthetetlen bája ömlött el. De Morvandes ur kellemes meglepetéssel, lassu lépésekkel közeledett feléje, hogy merengéséből fel ne riaszsa.

— Bocsánat kisasszony, nem olvasta a rózsatelep felirátát?

A fiatal leány megriadt, mint a megfélemlített szike és mélyen elpirulva, felugrott a helyéről; távozni akart, anélkül, hogy az illetéktelen kérdésre válaszolt volna, mikor a báró tiszteletteljes meghajlással feltartóztatia:

— Bocsánatot kérek az illetlen megszólításért; a telep tulajdonosa vagyok. Morvandes báró... talán hallotta már a nevemet említeni?

A báró udvarias fellépése, rokonszenves külseje némileg eloszlatta a leányka bizalmatlanságát.

— A jelen esetben talán a bocsánatkérés az én kötelességem volna; amiért rózsáit látszólag figyelmemre se méltattam, pedig valójában elragadóknak találom.

— Miért nem szakitott le legalább egyet közülök? Önnek kétségtelen joga lett volna hozzá! — mondta a báró udvariasan.

— Nem volt hozzá bátorságom!

A jég megtörtött és a társalgás csakhamar bizalmassá vált, mintha már régi jó barátok lettek volna. A nő elmondta, hogy nagynénje látogatására három hétre jött Dinard-ba. Az atyja meghalt, édes anyja pedig csak szerény örökséget hagyott, melyből szűkösen fedezhette mindennapi szükségleteit. Mit várhatna tehát a jövőtől? A szegény, fiatal leány sorsa egy cseppet se irigylendő. Komoly kérője nem akadt, azt pedig, hogy játékszerűen szolgálgjon, — büszkesége nem engedi, inkább egyedül, félrevonulva tölti el életét. Mindezt bár szomorú megadással mondotta, mégis örvendett, hogy olyan emberre akadt, ki előtt bizalommal feltárhatta lelkét, aki meleg érdeklődéssel, figyelemmel hallgatta és akit valószínűleg sohasem lát többé az életben. De színlét közönye dacára is átrezgett szavain a csendes családi léte, a megértő férj után való meleg vágyakozása. A báró most már értette, miért nem szakitott rózsát magának. Nem becsülte a szépségét, mely csak csalódást és keserűséget rejtett számára.

— Milyen gyorsan halad az idő csevegés közben — így szólt a leányka, helyéről felállva. — A néni bizonyosan aggódik miattam, én meg itt fecsegéssel untatom őnt. Engedje, hogy távozhassam...

— Most már tudom, kisasszony, miért nem szakitott magának rózsát.

A báró kedélyesnek akart feltűnni, pedig mély megindulás rezgett át a hangján.

— Engedje meg legalább, hogy kertészemmel kedves néniükének holnap egy rózsacsokrot küldhessek...

A nő halásan nyújtotta feléje kezét; a báró tekintetével kísérté, míg egy ut kanyarulatánál alakja eltűnt a szemei előtt. Azután sokáig elmerült rózsái nézésébe; mindegyikben látott valamit a bájos ismeretlen nő vonásai közül... a halványokban arcszínének átlátszó bárszerűt, a pirosakban ajkának bíborát, a tearózsákban hajának aranyos fényét vélte látni...

Lassu szárnyakon közeledett az este; a rózsálgat szürke ködfátyolba burkolózott, a tarka színvegyületek elmosódtak a beállott sötétségben.

A báró rossz kedélyben, ekomorodva tért vissza hajlékába és most merült fel életében először a kétely, nem követett-e el ostobaságot, mikor rut önzésében elhagyott magányra kárhoztatta magát, mikor a boldogságot konok makacssággal szándékosan kerülte.

Gépiesen nézegette a tükrökben szürkülő haját és a barátákat, melyeket az idő kegyetlenül az arcára szántott... Merengve, málázva ismételte barátja szavait: »Vigyázz, nehogy majd késő legyen!«

Másnap csokorba kötötte a legszebb rózsáit és maga vitte el a fiatal leánynak.

Nincs többé lábfájás

a Fő-utcán szerezzé be, mert az ő tőle vett cipőkben a tyukszem és bőrkeményedés eltűnik. Telefon 512.

És ha ezt el akarja érni, úgy cipőszükségletét okvetlen

ARANYI-nál

jóváhagyását kérte a királytól is, de nem kapta meg. Ugyanilyen előterjesztéssel élt Apponyi Albert is. Ő felsége nem vonta kétségbe a nemzet jogát, de időszerűtlennek tartja annak a most történő megvalósítását, miért is ha a törvényhozás ilyen határozatot hozna annak szentesítését megtagadná — Nem tagadja Kossuth, hogy reménykedett, miszerint a király elfogadja az ő előterjesztését, melyet hazája és pártja nevében tett, azonban nem történt meg. A helyzete nagyon súlyosnak mondja a miniszter, amit a lemondás bizonyít legjobban. Mert a koalíciós kormánynak program vállalásakor sarkalatos feladata volt a választói jog reformjának megcsinálása és ezt nem válthatta be, amit most sajnálattal konstata. Ezt az egyedüli gyöngéjét be kellett vallania, de nem a kormány volt az oka. A krízis ilyen állapotú való fejlődéséért nem lehet felelős, mert köztudomásu, hogy ő és pártja mindent elkövetett amit csak lehetett. (Hosszan tartó éljenzés.)

— Ugy van!

A helyzet hogy miként nyerne kibontakozást erre javaslatot még most nem tud. Biztosítja azonban a pártot, hogy a haza és az ő pártja, de saját szívbéli meggyőződését sohse fogja szem elől tévesztetni. A továbbiakban is együtt kíván dolgozni a párttal és a nemzettel. Kéri a párt bizalmát, melyre most különösen nagy szüksége van. Egyszersmint arra is kéri a pártot, hogy ne hozzanak határozatot, hanem maradjon meg eddigi álláspontja mellett és a vezéreket bizza meg a kibontakozás módozatainak elkészítésével.

Batthyányi Tivadar gróf visszatekint Magyarországra 40 éves alkotmányos életére s a koalíció működését méltatja. Üdvözlí Kossuthot és bizalmat szavaz neki.

Kossuth Ferenc megköszöni Batthyányi szavait. Bizik benne, hogy azt a jogot, melyért most harcolniok kell előbb utóbb meg fogja nyerni a nemzet. Kijelenti, hogy a jövőben is mindig a párttal fog eljárni minden cselekedetében, hogy az eddigi elveket és célokat elérje. Az esetben pedig ha nem találja meg a kibontakozás útját tudni, fogja kötelességét.

Óriási éljenzéssel fogadta a párt Kossuth beszédét s Kossuth éltetésével a tagok szétoszlottak.

A kormány lemondása a parlamentben.

A Ház mai ülése óriási érdeklődésben nyílt meg. Már a folyosón roppant nyüzgés-mozgás volt. A karszatók jegyeiért valóságos versengés volt.

Mikor Apponyi belépett, fölzugott az éljenzés a függetlenségi oldalon. Pár perc múlva Justh Gyula az elnöki emelvényre lépett s ugyancsak a függetlenségi pártban hosszas taps és éljenzés tört ki.

— Eljen Justh Gyula! Eljen az önálló bank! — hangzott.

Justh meghajta magát köszönte meg az ovációt.

Az alkotmánypárt Andrássy és Wekerle éljeneste.

— Abcug a császár — kiáltotta Nagy György.

Justh Gyula bejelentette, hogy Popovics Sándor a közösbank kormányzója lett s lemondott mandátumáról.

— Abcug! — hangzott kórusban.

Ekkor lépett be botra támaszkodva Kossuth Ferenc.

Az egész szélsőbal felállott, viharos, percekig tartó éljenzés és taps keletkezett, az alkotmány és néppárt ülve maradt, de titkon tapsoltak.

A kérvények felolvasásánál a szélsőbal viharosan éljeneste az önálló bankra vonatkozó kérvényeket.

Elnök jelenti, hogy Balogh Ernő sürgős interpellációt jelentett be Popovics Sándor bank-kormányzói székfoglaló beszédje miatt.

Kiáltások: Abcug! Pfaj! Luegerék szolgálja.

Wekerle bejelenti a lemondást.

Wekerle Sándor miniszterelnök: Bejelenti a kormány lemondását. A kormány a karszátbank után akarta a bank-kérdést megoldani, de az osztrák-kormány technikai okokból, a politikai helyzetre hivatkozással, elvi szempontból nem fogadta el az ajánlatot. A kormány nem tudott megállapodni a követendő eljárásban s ezért politikai felelősséggel nem vezetheti tovább az ország kormányzását s tegnap elhatározta lemondását. Kéri a Házat, hogy napolja el üléseit. (Helyeslés.)

Vita a lemondás felett.

Hoitsy Pál: Hozzájárul ahhoz, hogy a képviselőház tüggeszse föl üléseit. Sajnálattal látja visszavonni azt a kormányt, mely három év óta előrelátással, bölcsességgel kormányzott, az ország érdekeit megvédte. Sajnálattal látja a miniszterelnök távozását, aki bár nem tartozik pártunkhoz, sohasem feledkezett meg a függetlenségi párt álláspontjáról. (Zajos taps és éljenzés az egész házban.) Leginkább sajnáljuk vezérünknek, Kossuth Ferencnek távozását. (Taps, éljenzés.) Olyan férfiak ülnek a kormányon, akik nem hajolnak meg mindig a bécsi akarat előtt s inkább távoznak helyükről, sem hogy a nemzet érdekei ellen cselekedjenek. Biztosítja a kormányt további bizalmukról és kijelenti, hogy elvi álláspontjából a párt nem fog engedni. (Taps.)

Kiáltások: Világosabban!

Hoitsy Pál: Programmunk integritását fenn fogjuk tartani. Nem zárkózunk el a kibontakozás elől (Helyeslés az alkotmánypárton), de engedekenységünknek van határa. Ez a határ alkotmányunk sértetlensége.

Kabik Gyula: Hát a bankkal mi lesz?

Hoitsy Pál: Három év óta bölcsen engedekenyek voltunk, de mindennek van határa. A lemondást tudomásul veszi.

Felszólalt még a balpárti részéről Szappanos István, aki örömmel vette tudomásul a kormány lemondását, de indítványozza, hogy a kormány lemondását érdemleges tárgyalás végett tűzzék napirendre; Medákovich horvát képviselő, aki nek zajoson kiabálják: Magyarul, magyarul!

Hock János szintén napirendre öhajítja tüzetni a kormány lemondását, mert ez az eset páratlan a kormányok történetében. Négy száz év óta tiporják és gátolják ezt a nemzetet. Az engedekenységben tovább menni nem lehet. Nem szabad lefektetni a bécsi hatalom előtt. A

nemzetnek joga van az önálló bankhoz. (Taps.) Mi a kiegyezéskor rekompenciákat adtunk, de garanciákat nem biztosítottunk magunknak. Kossuth nyilatkozatából úgy látja, hogy itt a többség akaratával szemben áll a király aggalma és vétője. De akkor az alkotmányos forma azt kívánja, hogy apeilláljanak a nemzetre s ne engedjék, hogy taktikailag, egyenkint mint a vadkörteket, megpuhítsák őket.

Ha így lesz, az egész nemzet a kormány mögött áll, ő maga is oda áll s ezért belép a függetlenségi pártba.

Kossuth kijelentése.

Kossuth Ferenc: A kormány azért mond le, mert tagjai közt nincs meg a harmónia. Az sem áll, hogy itt bármiféle puhítások volnának. Mi mindig és mindenütt, a legfelsőbb helyen is, megállottuk helyünket. (Éljenzés). Ne térjenek el a régi rendszertől, vegyék tudomásul a lemondást. (Helyeslés.)

Bozók Árpád hozzájárul Szappanos indítványához.

Nagy György indítványt ad be, hogy 1911-re állítsák fel az önálló bankot.

Mihályi Tivadar a nemzetiségek nevében örömmel veszi tudomásul a lemondást.

Polónyi Géza úgy látja, hogy alkotmányellenes tényezők folytak be a kérdés elintézésébe s azért szükséges, hogy a nemzet minden képviselője hozzájáruljon a kérdéshez s ezért kéri a lemondás napirendre tűzését.

Elnök a vitát bezárja.

A lemondás okai.

Wekerle Sándor miniszterelnök különösen Polónyinak felel, aki azt mondja, hogy az osztrák kormány ellentétben van a magyar alkotmánnyal. Az osztrák kormánynak joga van az ilyen vagy olyan alapon tárgyalni, vagy nem tárgyalni velünk. Polónyi azt mondta, hogy más okok vannak itt, mint amit bevallanak. Pedig az ok világos. A koalíciós kormány feladata az volt, hogy diszharmónikus kérdéseket ne tárgyaljanak. De ide hozott olyan kérdés — jogosan hozott ide — melyben a kormány tagjai egymásközt nem tudtak meg egyezni s ezért lemondtak. Mi nem hoztuk ide ezt a kérdést, (Ugy van! az alkotmány és néppárton) mert tudtuk, hogy ebben nincs közünk harmonia, de mert jogosan hozott ide, nem térhettünk ki s levontuk a konzekvenciát. Polónyi azt kérde tőlem, milyen álláspontot foglal el a korona? A korona az ő határozatát alkotmányos uton a többség pártvezére előtt mondotta meg, aki közölte ugyan velünk, de nem vagyok fölhatalmasva arról nyilatkozni. Kéri, hogy fogadják el az ő indítványát.

Polónyi rövid válasza után óriási többség elfogadja Wekerle indítványát.

Popovics nyilatkozata.

Balogh Ernő interpellálja a kormányt Popovics bankkormányi beszéde miatt. Kérde, volt-e a kormánynak előleges tudomása Popovics nyilatkozatáról s hajlandó-e a megfelelő lépéseket megtenni?

Kossuth Ferenc azt feleli, hogy Popovics az ő nyilatkozatát, mint magán ember tette meg, arról előzetesen nem tudtak semmit, s nem is tűz hozzá semmi kommentárt.

Balogh a választ tudomásul vette s ezzel az ülés véget ért.

Feltűnő olcsó árakban szerezhetők be Friss és Társánál
női-, férfi- és gyermek harisnya, keztyűk, ridikülők, sétabotok, nyakkendők; óriási választék sapkákban.

A konstantinápolyi forradalom.

A szultán menekül.

Konstantinápoly, április 26. Kihirdették az ostromállapotot. A haditörvényszék elnöke Hursid basa miniszter. Főhadvezér Mahmud Sefket basa. Állítólag a szultán még a Yildizben van. Délután megkezdtek Skutariban a csapatok partraszállítását. Előlük a helyőrség egyik katonája menekülni akart, üldözőbe vették. Egy polgári ruhába öltözött muszlimán a csapatra lőtt. A csapatok sortűzet adtak. A csapatoknak hat halottjuk van. Idős muszlimán asszonyok segédkeznek a reakcionáriusoknak a katonákat kiáltottak a csapatokra. Az incidens nagy pánikot okozott. Több embert agyontiportak.

Berlin, április 26. Konstantinápolyból jelentik, hogy ott az a hír van elterjedve, hogy a szultán földalatti utakon Ortokiöbe és innen a német állomáshajóra menekült.

A trónváltomás.

Konstantinápoly, április 26. A háremben lejátszódott állítólagos rémes jelenetek alighanem kólmányok. A szultán mélyen meg volt halva, amikor észrevette, hogy az Yldiz-kioszkot körülzáró ostromgyűrű mind szűbebbre szorult. Minden pillanatban várják, hogy a végső roham megkezdődik. A trónváltást 101 ágyulövés fogja jelezni. A szultánhoz hű katonák áruhában szökdösnek meg, de akit fölismernek, elfogják. A hadügyminiszter tegnap az Yldizben volt, de hogy most hol van, nem tudják.

A szultán ellen.

Konstantinápoly, április 26. A szalonikii csapatoknak a szultánra kedvezőtlen hangulata ugylátszik, áttérjed az itteni lakosság többségére is. A szultán hívei aligba mernek több életjelt adni magukról. Jellemzi a szalonikii csapatok magatartását az érkező vasuti kocsi-kon függő következő felirások:

— Yildiz számára nincs többé hely a föld színén! Nem engedjük magunkat tovább elnyomni!

Ilyen és ehhez hasonló, sőt ezeknél sokkal élesebben hangzó szóbeli és írásbeli tüntetésekkel lehet találkozni.

A porta teljesen megszűnt tényezőnek lenni. Mahmud Sefket basa és nagyszámú vezérkara korlátlan katonai diktatúrát gyakorolnak, amely eddig kifogástalanul működik.

Különböző híresztelésekkel szemben megállapítják, hogy több rendbeli információ alapján bizonyos, hogy a szultán még a Yildizben van.

Berlin, április 26. Konstantinápolyból jelentik, a szultán megparancsolta a Yildiz csapatoknak, hogy adják meg magukat.

Macedon osendörök Konstantinápolyban.

Konstantinápoly, április 26. 2o0 csendő érkezett ide, hogy a városban a rendet fenntartsa. Tegnap a 2. hadtest csapatai jöttek meg 20 ágyuval. Pera még mindig el van zárva Stambultól.

Kulturegyletek fuziója.

A Bihar megyei Népművelési Egyesület vasárnap délelőtt tartotta meg az évi közgyűlést a megyeház nagytermében. A közgyűlésen Vasady Lajos tanfelügyelő elnökölt. Az elnöki megnyitó után Réz Mihály egyesületi titkár számolt be az egyesület múlt évi működéséről, mely után a vezetőségnek köszönetet szavazott a közgyűlés.

A közgyűlés legfontosabb tárgya volt a Bihar megyei Magyar Közművelődési Egyesület átirata, melyben a Népművelési egyesületet beolvasásra hívta fel.

Sipos Orbán a beolvadást az idő szerint jogi és technikai szempontból lehetetlennek tartja, miért is a közeledés álláspontjára helyezkedik és az egyesület választmányának következő javaslatát ajánlja elfogadásra:

Mondja ki a közgyűlés, hogy a Bihar megyei magyar közművelődési testvér Egyesület megalakulását melegen üdvözi, tagjai sorába a Bihar megyei Népművelési Egyesület, mint alapító belép; képviselőivel az elnökséget bízza meg; a készséggel vállalja magára saját alapszabályai keretében mindazon hazafias teendők végzését és a közös fejlesztésre irányult ügyek ellátását a saját céljaival is azonos intenciók szerint, melyek a Bihar megyei magyar közművelődési Egyesület alapszabályaiban a népművelési törekvésekre nézve kijelölve vannak, azon reményben, hogy a szívélyes és összhangzó működés a fenálló jogi korlátok megszüntetését és a két egyesület szerves kapcsolatát fogják eredményezni.

Indítványozza végre a választmány, hogy eme határozatról a Bihar megyei Közművelődési Egyesület elnöksége átiratilag értesítessék.

A javaslatot a közgyűlés elfogadta. Az ülés déli 12 órakor ért véget.

A rézbányai bányák alkonya.

A miniszter leirata.

Egy évvel ezelőtt megírtuk, hogy a Bihar megyei rézbányai bányák annyira ki vannak használva, hogy az állam ráfizetés nélkül az üzemet tovább nem folytathatja. Az utolsó évtizedben a termelés napról napra kevesebb lett, miért is az állam elhatározta, hogy az üzemet a folyó évben be fogja szüntetni.

Az üzem beszüntetése Rézbányára és vidékére a teljes anyagi romlást jelenti. Azon a vidéken ugyanis a lakosság fő foglalkozása a bányászat. Evez képest van már ott berendezkedve az egész vidék, ha most innen kivesszük a bányászatot a lakosság foglalkozás nélkül marad, mert a földművelés ott nagyon kevés jövedelmet hoz.

Amikor a rézbányaiak a kormány szándékát megtudták, küldöttséget szerveztek és ennek útján kérték Glac Antal főispánt, hogy járjon közbe a kormánynál, miszerint az üzemet ne egyszerre, hanem fokozatosan szüntesse be. A kormány a főispán közbenjárására az üzem beszüntetését 1910-ig kitolta. Ez alatt a lakosság, hogy biztosítsa magának a megélhetést, újabb kérelemmel járult a főispán útján a kormányhoz.

Az újabb kérvényben arra kérték a kormányt, hogy az üzem beszüntetése előtt Rézbányán valamilyen iparágat honosítson meg, mely iparág hivatalos lesz pótolói a bányát. Ilyen iparág gyanánt kérték a rézbányai 65000 holdnyi erdőnek faiparteleppé való átalakítását, a vasutnak bevezetését, és a különböző háziiparcikkek gyártásainak meghonosítását.

A kérelemre tegnap érkezett le a keres-

kedelmi miniszter leirata Glac Antal főispánhoz.

A miniszter a kérelmet egész terjedelmében elutasította. Ugyanis a rézbányai erdők a püspökségnek képezik a tulajdonát, efelett az rendelkezik. A vasutnak oda való bevezetése fölösleges, mert a belényes—vaskőhi vasut Lunkáig vezet s onnét az esetleges ipartelepig való kiépítés a társulat érdekeit szolgálja s azt a társulatnak kell belátása szerint kiépíteni.

Ami pedig a háziiparcikkek bevezetését illeti, ennek nem a kereskedelmi minisztertől kell kiindulni, hanem az illetékes biharmegyei fórumtól, melynek előterjesztését annak idején a miniszter kedvezően fogja elintézni.

Eszerint a rézbányaiak sorsa egyelőre függőben marad és az az állapot, miután a püspökség nincs betöltve, talán sokáig is fog tartani ami nagy hátrányára lehet a községnek. A rézbányaiak ügyének rendezése a Bmke programjába beillik, miért is annak ipari, gazdasági és népjóléti osztályainak figyelmét felhívjuk rá.

Késelő legény.

Bihar községben már hónapok óta ellenséges viszonyban éltek Nagy Ferenc és Biró Károly, odaváló legények. A harag oka a szerelem volt. Egy leány tetszett mindkettőjüknek s féltékenyek voltak egymásra.

A múlt hét egyik napján össaekeült a két szerelmes legény, mikor is nagy és heves szóváltás fejlődött ki közöttük. Már dulakodni kezdtek, mikor Nagy egy botot ragadott, hogy letüsse társát. Biró azonban kerekét oldott. A felbőszült legény utána kiáltott:

— Leszámolunk még, ha most nem, majd máskor.

Ily előzmények után találkozott össze vasárnap a két haragos a bihari kávéházban. Már mindkettőjük fejében a szesz dolgozott. Nagy egyedül mulatott az egyik asztalnál, mikor Biró két társával a kávéházba lépett. Leültek ők is. Azonban Nagy hozzáuk lépett s beszélgetni kezdett Biróval. A beszéd csakhamar a leányra terelődött.

Nagy felszólította ismét a legényt, hogy ne settenkedjék a leány körül, ő szereti s möl akarja venni.

Azonban Biró hetykén válaszolt.

— Nincs moked ahoz semmi közöd. Ugyis engem szeret a szeretőd.

Ezek a szavak teljesen elvakultá tették a legényt s rátámadt régi haragosára Biró Károlyra, kinek társai segítségére siettek. Mikor Nagy látta, hogy itt ő fogja a rövidebbet húzni, kést rántott s ismét Biróra rohant, kit mielőtt társai védhették volna, szíven szurt. A megsebesített legény rögtön elterült a padlón. Két társa azután a késelőre vetették magukat, az azonban késével jelentékenyen megsebesítette Tóth Albert karját is és elrohant.

A csendőrség csakhamar megjelent a kávéházban s értesülvén a történetekről elfogta Nagy Ferencet, ki lakására szállat.

A megsérült legényeket lakásukra vitték, hol dr. Péchy Károly orvos vette őket gyógykezelés alá. Tóth Albert sebesülése nem veszélyes, ellenben Biró alig marad az elők között. A kés közvetlen a szív alatt hatolt a testbe s a belső elvérzésnek tünetei már eddig is erősen mutatkoznak.

Herman Aladár vizsgálóbíró kiutazott tegnap Biharra s kihallgatta a feleket, megállapítván a tényeket, letartóztatta a bicskás legényt, kit ma szállítanak az ügyészség fogházába.

UJDONSÁGOK.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály történjen.

* **A Fekete Sas megnyitása.** A jegyek megváltása ügyében a következő felhívást teszi közzé a rendezőség ügybuzgó vezetője Glac Antal főispán. A »Fekete Sas« termek május hó 8 án táncestélyvel egybekötött ünnepélyes megnyitására előjegyzett helyeket kérem e hó 30-ig okvetlen kiváltani, mert annyian kérnek még jegyeket, hogy tovább az előjegyzett helyeket nem tarthatom fel. 8, 6 és 4 koronás karzatjegyek még kaphatók. A 6 és 4 koronás karzatjegy a terembe le menni nem jogosít. A jegyeket hivatalos helyiségemben (megyeháza) naponta d. e. 9-től 12 óráig lehet váltani. Nagyvárád, 1909 április hó 26. Az ünnepélyes megnyitás rendezősége már megalkult, s május 4 én délután 5 órakor tart értekezletet a további teendők előkészítése végett.

* **Jókai-matiné a gimnáziumban.** Vasárnap tartotta meg a gimnázium Eötvös önképző köre regényirodalmunk nagy mesterének, Jókai Mór halála évfordulójának emlékét. Zsufolásig megtelt a gimnázium díszterme a fényes közönséggel. Az ünnepély 11 órakor vette kezdetét a főgimnázium zenekar »Rákóczy nyitány« előadásával. Ezután Pajor Kálmán VIII. o. tanuló lépett az emelvényre mint a kör elnöke és rövid tartalmas beszédében kifejtette az ünnep jelentőségét. A ünnepély csúcspontja volt a »Jókai méltatás« irta és felolvasta Böhm Ferenc VIII. o. t. A teljes jártasság a Jókai írói működésében, választékos stílusú munkát mutatott be rajta a szerző. Ezt több zenei szám követte, melyek nagy elismerést arattak. Végül a Th. Büchner ünnepi induló hangjai mellett oszlott szét az ünnepi közönség. Az ünnepélyen jelen voltak: dr. Takács Menyhért jászovári praebatus, Fetsner Antal püspök, Lányi József püspök, báró Sokoll, Tóth Imre, Szmassenka Ernő, Varró Domokos, Ember Géza, Major Sándor, Balog János, Pajor Kálmán, Szentlélek Kálmán, Jancsó Lajos, Imrik László, Papp Elemér, Kepes N., Bary József, Kurovsky, Lázár Márton, Németh István. A matiné bevétel 400 korona körül volt a felülfizetésekkel.

* **A Bunyitay-liget rendezése.** Bunyitay Vince apátkanonok bőkezűsége folytán a régi elhanyagolt városliget végre új ruhát kap és egy modern fejlődő városhoz illőképpen fog kinézni. Tegnap ismét tanácskozás volt a rendezés ügyében. Jelen voltak Rimler Károly, Komlóssy József, Thury László dr., Géczy Lajos, Hoványi Gyula, Szathmáry Andor, Gerő Ármán, dr. Baróthy Ákos, Dajka Endre és Köszeghy József. A bizottság a bemutatott tervekkel foglalkozott. Ezek szerint a liget rendezése 38 000 koronába kerülne. A bizottság a tervek-ből kifogásolta, hogy az atletikai pálya közvetlen a sziget mögött lenne, miáltal az egész terület két részre lenne osztva. Végre is abban állapodtak meg, hogy az atletikai pályát 65 méterrel kitolják. A bizottság határozata a városi tanács elé fog kerülni.

* **Aradi urhölgyek Nagyvárádon.** Illusztris hölgyekből álló társaság látogatta meg tegnap Nagyvárád városát. 12 aradi hölgy jött és ugyanis Váradra, hogy tanulmányozza jótékony célú intézeteinket. Glac Antal főispán

fogadta a vendégeket s bejárta velük a város fogatait a várost. Megtekintették a Lujza menházat, az Erzsébet árvaházat, a városi árvaházat, a rezidenciát, a székesegyházat, a vigadót, a hadapródiskolát, a sportteret s a hölgyek a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak Nagyváradról. Délben ebéd volt a főispánnál, a vendégek tiszteletére. A hölgyek nevei a következők: Purgly Lajosné, Darányi Jánosné, Hegedüs Lászlóné, Lúcs Rezsóné, Steiner Jakabné, Hermann Gyuláné, Priegel Istvánné, Reicher Károlyné, Schvaby Pálné, Steiner Ferencné, Parcer Istvánné. A vendég-hölgyek igen jól érezték magukat városunkban s megígérték, hogy többen átjönnek majd a Sas palota megnyitására.

* **Sorozás Nagyvárádon.** Tegnap vette kezdetét az idei főszorozás Nagyvárádon. A sorozáson, mely a tűzoltó laktanyában folyt le, a polgári hatóságot Barde Ferenc, Darvassy Lajos és Báthory László képviselték. A katonaság részéről Edelmán alezredes és Phán őrnagy voltak jelen. Sorozásra került az első korosztály. Előállott 193, bevettek 56 legényt. 42 önkéntes közül besoroztak 13-at. Töröltek 6-ot, fegyverképtelenségük nyilvánítottak 4-et, család-fenntartónak 5-öt. A sorozást ma folytatják.

* **A tüdőbetegek gondozása.** Nagyvárád városa az ideig 7000 korona állami segélyt élvezett a tüdőbetegek gondozásáért. Ez az összeg azonban a folyton fokozódó munkakör miatt ma már kevés, miért is a város felírt a belügyminiszterhez, hogy a 7000 korona segélyt 15000 koronára emelje fel. A miniszter idevonatkozó intézkedése tegnap jött le a városhoz. A belügyminiszter tekintettel arra, hogy Nagyvárád városa legtöbbet kap az egész országban, mely összesen évi 21000 korona segélyt élvez ilyen címen, a kérelmet nem teljesíti egészben, hanem az eddigi 7000 korona segélyt 8000 koronára emeli fel.

* **Biharmegye címere a Moskovits-féle cipőkn.** Moskovits Farkas és Társa nagyváradi cipőgyáros cég kérelmet adott be tegnap Biharmegye törvényhatóságához. A cég arra kéri a törvényhatóságot, hogy engedje meg, miszerint a gyárban készült cipőkn a vármegye címerét használhassa.

* **Halálozás.** Részvétellel értesülünk, hogy Baróthy Sándorné tegnap délután fél 1 órakor meghalt. Baróthy Sándorné évek óta önfeláldozással ápolta beteg férjét s e közben maga is súlyos betegségbe esett, mely ime életét oltotta ki. Az elhunytban Baróthy Pál nagyváradi kir. ügyész édesanyját gyászolja. A család a következő gyászjelentést adta ki: Baróthy Sándor és Baróthy Pál egy a saját, mint a rokonság nevében is fájdalomtól megtört szívvel értesítik mindazokat, kik szeretettel fogadják, hogy felejthetetlen, forrónszeretett neje, illetve anyja Baróthy Sándorné, született Steiner Charollette folyó hó 26 án déli fél 1 órakor, életének 61-ik, boldog házasságának 38-ik évében a betegek szentségeivel ellátva az Urban csendesen elhunyt. A megboldogult hült tetemei f. évi április hó 28 án délután 3 órakor fognak Nagyvárádon, Uri utca 18. szám alatt, a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint be-szenteltetni és az olasz-i temetőben levő családi sírboltban örök nyugalomra helyezni. Az engesztelő szentmiseáldozat f. évi április hó 29 én délelőtt 10 órakor fog a várad-olasz-i plébánia templomban az Egek Urának bemutatni. Nagyvárád, 1909. évi április hó 26 án.

* **Az építőiparosok közgyűlése.** A nagyváradi építőiparosok szövetsége ma, kedden este 7 órakor rendkívüli közgyűlést tart, melyen a május hóban lejáró munkásszerződések megújításának módjait fogja megállapítani. A gyűlésnek érdekes vendége is lesz, Farkas Elek az országos szövetség főtitkára személyében. A ma esti gyűlésre a szövetségnek minden tagja hivatalos és fontos napirendre való tekintettel kívánatos is, hogy minden tag megjelenjen.

* **A kofák uszorája ellen.** A múlt évben az ópalotai kertesztelep kísérletképpen a Szt. László-téren egy sátorból árusította a telepen termelt zöldség félét. A kísérletezés jól bevált, csak egy hibája volt, hogy a fogyasztókhoz mértén nagyon kevés mennyiséget árusítottak, úgy, hogy az egyáltalán nem volt érezhető az árnál. Az idén már nagyobb arányokban fog kísérletezni a kertesztelep és a tavalyi egy sátor helyett a Barátok-temploma előtt, a Szaroveszky-utcán és Széles-utcán is fog árusítást felállítani. A termények árai mindég ki lesznek írva az árusátor homlokzatára. A kertesztelep tegnap a tanácshoz intézett beadványában kérte, hogy az árusítók felállítását engedélyezze.

* **Visbefult gyermek.** Lukács Gyula esküldői gépész 2 éves fiacskája tegnapelőtt, míg szülei vendégeket fogadtak egy vízzel telt gödörbe esett s belefult. Az ügyészség vizsgálatot rendelt el.

* **Ismeretlen betörő.** Szombatról vásárnapra virradó éjszaka a Moskovits Farkas-féle cipőgyár cipőkereskedés helyiségébe valaki a padláson keresztül bemászott, a pénzes fiókot felfeszítve, abból 500 korona pénzt elvitt. Ez összegből 4 drb 10 koronás bankjegy, 4 drb 10 koronás arany, a többi ezüstpénz. Az eddig ismeretlen tettest nyomozza a rendőrség.

* **Megégett gyermek.** Zsákai tudósítónk jelenü, hogy ott tegnap a mezőn szalonasztás közben Kállai József 6 éves gyermek ruhája tüzet fogott s égési sebeibe belehalt. Az esetről jelen volt a gyermek apja és nagyapja.

x **Üzlet áthelyezés.** A nagyérdemű közönségnek becses tudomására hozom, hogy női kézimunka, rövidáru, vászon, fehérnemű és kötött áru üzletemet folyó év május hó 1-től Rákóczi-ut 276 sz. saját házamba helyezem át (Sebő Imre könyvkereskedő helyébe) Orsolya-zárdával szemben. — Mély tisztelettel Oláry I.

x **Villamos világítási és csengő berendezések, remek osillárok** Stern A. Vilmosnál Bémer-tér 2. Telefon 556. *Éjjel is van szerelő.*

x **Osillárok** témtárgyak csiszolása, fényezése, *Azerégők* s ezek jókarbantartása Stern A. Bémer-tér. Telefon 556.

x **Tennis cipő különlegességek** és amerikai szandálok óriási választékban *Aranyinál* Fő utcán szerezhetők be. Telefon 512.

x **A Nagyváradi Hitelbank Részvénytársaság** üzlethelyiségét május hó elején a Deutsch K. I. ház a Zöldfa-utca és Kispiac sarkára helyezi át.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Kedd: Elvált asszony.
Szerda: Elvált asszony.
Csütörtök: Rip van Winkle.
Péntek: Tatárjárás.
Szombat: Varázskeringő.
Vasárnap délután: Boccaccio, este: Ideál.

Az elvált asszony.

Operetteknél gyakran megesik, hogy az ember vagy a szövegíró, vagy a zenészerzőt megsajnálja, hogy nem tudott külön társra akadni. »Az elvált asszony« is ebbe a csoportba tartozik; mikor megemlékezünk róla, lehetetlen a zenesszerező dicséretét lesajnálással

nem kezdeni. Amilyen kár, hogy nem tudott Fall Leó különb szövegíróit találni magának, mint Leon Viktor!

A szöveg javarésze első sorban csak férfiaknak való. Ötletesen indul meg, de ötletei nem igen emelkednek a Fidibusz színvonalán felül. Leon Viktor nem is tud másként szellemeskedni, mint kétértelműen; egyéb ötletei, pl. a likőrös jelenet szójátékai, ellapult erőlködések. A meseszöveggel sem valami nagyon erőltette meg magát Leon ur. Röviden összefoglalva, ennyi az egész:

Adva van egy férj, Lyssweghe Károly, aki az éjszakai gyorsvonaton egy hálókocsba kerül a szabad szerelem hirdetőjével, Van der Los Gonda kisasszonnyal. Tudomására jut ez Lyssweghe feleségének, Janának s házasságtöréssel vádolva férjét — teljesen alaptalanul — válóperben elvált tőle. Közben meglátogatja a fiatalokat az asszony apja, aki a válásról semmit sem tud. Ennek a kedvéért megpróbálják megint házasságot kötni játszani; bonyolalmak jönnek közbe, az elvált párnak ismét szét kellene válnia, ezt annyira szívükre veszik, hogy egy felvonásnyi fölösleges bonyolódás után megint egymáséi lesznek.

A meséni ügyesebb és a szövegénél sokkal értékesebb a zenéje. Lány, kellemes muzsika, amelyet első hallásra egyszerre megkedvelt a közönség s amely magasan felülemelkedik az új operettek átlagszínvonalán. A zenéje fenn fogja tartani Fall operettjét hosszabb ideig a színpadon; kivált nálunk, ahol a szöveg malacságai nem akadályai az operett sikerének, sőt?

Az előadás — a második felvonás egyik gixerét nem számítva — mintaszerű. *Pápai* Lajos a férj szerepét adta szép sikerrel. Csengő, kellemes hangja egészen jól érvényesült s játéka is megfelelt szerepének. Csak arcjátékába kellene még több változatosságot hoznia. A III. felvonásban olyan ruhában jött ki, amely a színpadi megjelenés iránt táplált igényeket talán Kopacselen vagy Szurdokon elégténé ki. A darab nem kívánt gyűrött ruhát, kár volt hát ezzel rontani sikerén. Partnere *Diósi* Nusi csupa tűz, kedvesesség, élénkség. Éneke kiváló, énekszámait éppen megfelelnek az ő hangterjedelmének, táncra graciózus, öltözékei izlások, fényesek. Ugyanezeket mondhatjuk el *Károlyi* Leonárról is, azzal a fokokozással, hogy pompás éneke természetesen ennek az operettnek is egyik legfőbb erőssége. Fáradhatlan jókedve győzte az ujrázásokat is, melyekkel a lelkesülő közönség alig tudott betelni. *Kassai* elegáns, előkelő megjelenése és játéka, *Krasznainak* az első felvonásban produkált kacagtató arcjátéka, *Sik* Rezső sikerült öreg ura egyformán hozzájárultak a közönség tetszésének megnyeréséhez. Kisebbszerepekben kiváltak Hajnal György, Batizfalvi Elza, Gózon Gyula. Ének- és zenekar megfelelők.

Külön kiemelendők a fényes új díszletek, az igazgató izlésének és áldozatkészségének tanujelei. Fényes keretben jól rendezett és részleteiben is kitűnő előadás; meglehet elégedve a legkényesebb kritika is. Csak ebből a keretből ne vigyorgna ki annyi Fidibusz-kuplé.

ZENE ÉS MŰVÉSZET.

Művészeti értekezlet. Jeles elbeszélőnk *Sas Ede* a Nagyváradi szerkesztője kezdeményezéséből és hívására egy kisebb társaság értekezletet tartott egy Nagyváradi al-

kitandó képzőművészeti egyesület dolgozóiban, a nevezett szerkesztő lakásán vasárnap délután 5 órakor. *Sas Ede* a mellett érvelt, hogy Szeged, Debrecen és Arad példájára egyesület alakuljon, mely tárlatokat rendezve, képeket vásárolva és követve, s előadásokat tartva szolgálja a képzőművészetek nemes ügyét, az értekezlet azonban dr. *Némethy Gyula* és kivált *Várady Zsigmond* mélyreható beszédjének hatása alatt abban állapodott meg, hogy egyelőre szűkebb körű művészeti bizottság alakítására szorítkozik, amelynek feladata első sorban a még mindig késedelmező kulturpalota ügyének szorgalmazása lesz, hogy így a rendezendő tárlatok alkalmas helyiségre találhassanak. A bizottság tagjai: dr. *Balla Vilmos*, dr. *Kabos Béla*, dr. *Némethy Gyula*, dr. *Rezső Mór*, dr. *Sámson Márton*, *Sas Ede*, *Várady Zsigmond*, *Udvardi Ödön*.

SPORT.

⊙ **Uj tennisz-grand.** *Millye Mihály*, *Palánky Károly*, *Kenéz Sándor* kérvényt intéztek a tanácshoz, melyben a kórház melletti téren egy új tennisz-grand létesítésének engedélyt kérik.

Igazságszolgáltatás.

§ **Hűtlen asszony.** *Gébris Lázár* ült tegnap az esküdtszék vádlottak padján szándékos emberölés kísérlete miatt. A vádlott feketetői paraszt ember ki 25 évi házassága után, neje hűtlensége miatt rálőtt feleségére s annak lábát megsebezte. *Gébris*, mint éjjeli őr volt alkalmazva a községnél. A férj éppen szolgálatot teljesített, mikor észrevette, hogy az asszony éjnek idején a szeretőjétől *Hodisán* Mihálytól jött ki. A különben békétűrő férjet ez annyira kihoztá sodrából, hogy rá lett a hűtlen asszonyra.

A tegnapi tárgyaláson a tanúk is igazolták az asszony bűnösségét. A vádlott azzal védekezik, hogy ő nem akarta megölöni nejét, csupán izgatottságában sült el kezében a fegyver. A tárgyalás az esteli órákban ért véget. A tárgyalást holnapra halasztották, mikor is a kérdések megszövegezésére kerül a sor. Elnök *Csulyok Béla* dr., ügyész *Tury Endre*, védő *Márkus László* voltak.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői

— Délután 4 órakor. —

Budapest, április 26.

Buza ápr.	50 kilogrammonként	14.35
Buza májusra	— — —	13.97
Buza okt.	— — —	11.80
Rozs májusra	— — —	—
Rozs ápr.	— — —	—
Tengeri máj. 1909.	— — —	7.48
Tengeri jul.	— — —	7.75

Értéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, április 26

Osztrák hitelrészvény	— —	634.—
Magyar hitelrészvény	— —	736.75
Leszámitoló bank	— —	482.—
Rimamurányi	— —	572.—
Osztrák m. államvasuti részv.	— —	597.00
Közüti vasut	— —	552.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1909. április 26

Magyar arany járadék 4 szaz.	— —	111.50
Magyar koronajáradék 4 szaz.	— —	93.26
Magyar koronajáradék	— —	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	— —	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	— —	95.50
Osztrák járadék papirban	— —	186.—
Osztrák járadék ezüstben	— —	145.—
Osztrák járadék aranyban	— —	97.25
Osztrák korona járadék	— —	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	— —	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	— —	197.50
Magyar hitelbank-részvény	— —	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	— —	730.—
Magyar hitelrészvény	— —	748.—
London vista	— —	651.50
Páris vista	— —	689.50
20 márkás arany	— —	23.51
20 frankos (Napoleon)der	— —	19.02

Dr. VOSKICS GYULA.

Képeslap nagy áruház!

Benkő Artur

könyv- és papirkereskedése
Modern Antiquariuma

Nagyvárad, Rákóczi-ut 10.

Helyi és vidéki telefon szám 870.

Állandóan raktáron vannak a világ-irodalom újabb és nevezetesebb termékei, melyekből kíváncsiakra megtekintésül is küldök. Hazai és külföldi jogi és technikai munkák, dísz- és ajándék-művek, ifjúsági iratok, képeskönyvek, regények gazdag raktára. Tan- és egyetemen, továbbá az összes tanintézetekben szükséges könyvek nálam előnyösen és gyorsan beszerezhetők. Elfogad megbízást könyvtárak berendezésére és felszerelésére, meglevők kiegészítésére és állandó karbantartására, ugyancsak előfizetéseket a világ összes lapjaira a leggyorsabb kézbevitel mellett. (Ödön) Antiquarium könyvek fél áron. Papíráruk, levélpapír, díszdobozok. Zeneműraktár. Írószerek és modern iroda berendezések nagyválasztékban.

Hirdetmény.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter ur Nagyváradi város Törvényhatósági bizottságának 455—14098 | 908. sz. a. hozott azon határozatát, amelyben kimondotta, hogy Váradi-Velencén a Templomtérrel nyitandó új utca folytatásában a Sebes-Körözs folyón át kocsiközlekedésre is alkalmas fa, vagy vasbeton szerkezetű hidat építtet 31670 | 1909. 1—6. sz. alatt kelt leirattal jóváhagyta, a hidra vonatkozólag a helyszíni leírást az 1890. évi L. t. c. 56—60 §§ al értelmében a véghatározatban megjelölt művelet alapján egyidejűleg elrendelte és annak határidejűl a f. évi május hó 13-ik napjának d. e. 9 óráját, összejöveteli helyül pedig a városház tanács-termet tűzte ki.

Ezzől az érdekelteket a helyszíni bejárásról való megjelenés végett azzal értesitem, hogy a bejárás alapjául szolgáló műveletet a folyó évi április hó 20-tól május hó 10 napjáig a városi mérnöki hivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők s az esetleges felvilágosításokat ugyanott megkaphatják.

Nagyvárad, 1909. április hó 23-án.

Rimler Károly
polgármester.

Alapított 1890.

C. P. a legelőkelőbb mellfűző gyár Párisban. Egyedül
képviselője Magyarországon**Rosenzweig Róza**

Nagyvárad, — Telefon 632. — Rákóczi-ut 3

Kant Frigyesüveg- és porcellán kereskedése Nagyvárad,
Kossuth-utca, Mezey-ház.

Telefon szám: 474.

Preis R. Poplan, madrac, szalmaszakok, pap-
lanlepedő, párnahuzat toll állandóan
kapható az ágynemű raktárban

Kossuth-utca 12.

Menyasszonyi kelengyét Vász-
nat és Fehérneműt csakis**Strohmayer Pál**

cégtől vegyünk!

Raktár: Nagyvárad, Szent László-tér 1. szám
a kishíd mellett.

Telefon 166. Telefon 166

Alkali vásárunk felülmul

minden versenyt.

Dívat selymek 75 krtól.

Női dívat szövetek 46, 63, 82 kr.

Mosó barketek 22, 28, 33, 40 kr.

Mosó bordúros delin 24, 26, 28 kr.

Raktárunk egyéb készlete dec. 31-ig tetemesen
le van szállítva.

KLEIN TESTVÉREK divatruháza, Zöldfa-ut elején.

Van szerencsém értesíteni az elő-
kelő hölgyközönséget, hogy angol és
francia

női dívat termemben

a legújabb angol és francia modell
és speciális szabás szerint készítek

modern princesz-ruhákat

elismert szép angol kosztümöket,
és izléeses toalett-eket stb.Nagy gond van fordítva arra,
hogy az idej modern dívattal ha-
ladva a legkényesebb igényeknek is
megfeleljek. Számtalan elismerés.Elvem: dívatfejlesztés, szolid árak.
B. meghívásra elsőrendű dívat-
lapokkal teszem tiszteletemet, eset-
leg vidékre is.

Számos pártfogást kérve,

mély tisztelettel:

VALENTIN J. női szabó

Ezredévi Emlék-tér 18. sz. a.

Kalap virágok

a legfinomabb kivitelben, valódi
francia rózsák a legszebb színek-
ben, valamint präparált pálmák,
disznővények és menyasszonyi
koszorúk mélyen leszállított
árban kaphatók **Kapucinus-
utca 5. sz. alatt.** Rég virá-
gok festését és frissítését jutá-
nyos áron eszközli: **REICH**
:: **IRMA**, művirágkészítő. ::

Legrégibb és legmegbízhatóbb

nyaralási vállalat!

Van szerencsénk a nagyérdemű
közönség becses figyelmét felhívni
a célra épült és fővárosi mintára be-
rendezettMolykár elleni megóvó és
biztosító vállalatunkra,melyet a Heiman Lipót és Tsa cég
eddig nyaralási vállalatával tete-
mesen kibővítettünk.Elfogadjuk nyári gondozásra
felelősség mellett bármily értékes
ruhákat, szörme árukat, függő-
nyöket, szőnyegetek stb. Azokat
saját műhelyünkben kijavítva, hiba
nélkül szolgáltatjuk vissza.Kivánnak azokért házhöz kül-
dünk; az üzlet tűz- és betörés
ellen biztosítva van. Becses párt-
fogást kérve maradtunk

Kiváló tisztelettel

Zboray Gyula és Társa

szücs üzlet Fő-utca 7. szám.

Telep Körös utca 32. (Saját-ház.)

BARTA IMRE

SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ

NAGYVÁRAD, Szilágyi Dezső-u. 29.

ELVÁLLAL: Szobafestést,
mázolást, tapétázást és min-
den e szakmába vágó mun-
kát olyan árban, melyért
senki el nem készítt.

KITÜNŐ AJÁNLATOK!!

FORMENTHOL

Kéz- és lábizzadás ellen

a legjobb szer

Hűsít!

Szagtalanít!

Ára 80 fillér.

Kapható az »ARANYAS« gyógyszertárban
Nagyvárad, Szent László-tér.Tisztelettel hozom a nagyérdemű
helybeli és vidéki közönség becses
tudomására, hogy

Nagyváradon, a Rákóczi-ut 3. sz. a.

Weinstock-féle óra, látszer és

:: fényképező cikkek üzletet ::

árvettem, melyben ezen áruk nagy
választékát raktáron tartom és azo-
kat jóárlás mellett pontosan javítom.
Főbírekvésem, hogy a mélyen tisz-
telt közönség bizalmát kiérdemeljem,
miért is becses pártfogást kérve va-
gyok mély tisztelettel

P E T R I Á R P Á D

órásmeister, látszerész és műszerész.
»KODAK« gépek és filmek kizáró-
lagos raktára Nagyvárad és Bihar-
:: megye részére. ::

EGY

használt puld
és pénztárasztal
eladó.

Nagyvárad, Hitelbank Kossuth-utca.

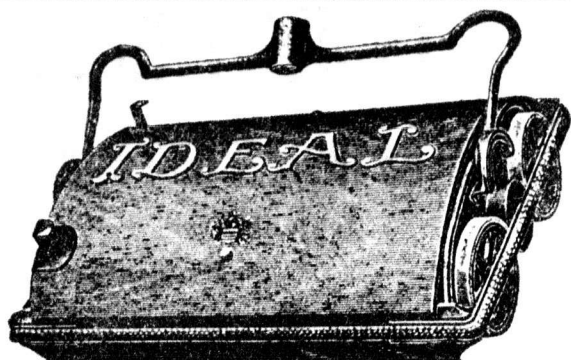
**A Biharmegyei
Takarékpenztár**

zálogháza

május hó 5-én

árverést tart.

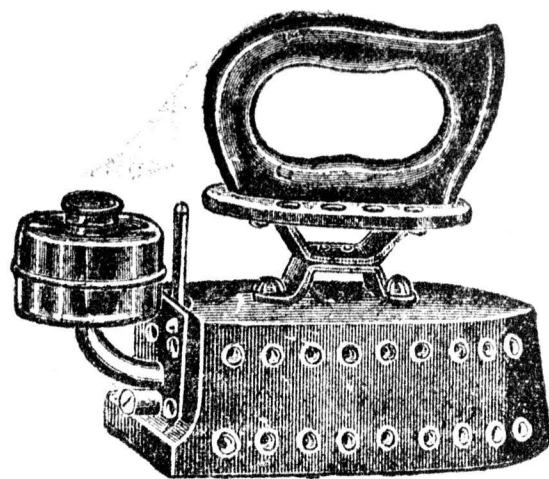
Kértnek a felek zálogjegyeik rendezésére.

Tarsoly és Risztó

különlegességek vaskereskedésében
Nagyvárad, Rákóczi-út. Telefon: 390.

Szőnyeg porolókefék . . .
Önműködő porszívógépek . . .
Parket-fényező kefék . . .
Parket-tisztító acélforgács . . .
Spiritus vasalók. Gyors-
ferralók nagy választékban

Házi kenyér!

A legjobb házikenyér
fehér, félféher és barna,
továbbá tiszta rozs-
kenyér ma a

legolcsóbb
:: árban kapható ::
KERT-UTCA 6. SZ.
SCHÖN LIPOT péküzletében.
1 kiló kitűnő házikenyér 15 kr.
!! Minden kenyér házhoz szállítatik. !!

Házi kenyér!

UJ! UJ! UJ!

SPRINGER és JANOWSKY
mindennemű díszítő és butorra való
:: paszományok készítői ::

Fővárosi ízlés! Olcsó árak!
Modern munka!
!! Költségvetések díjtalanul! !!

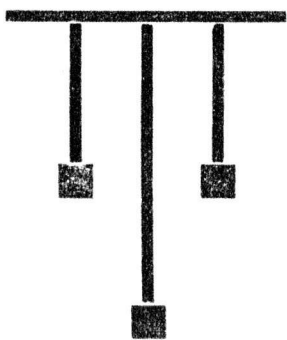
Nagyvárad, Teleky-utca 11. sz.

GRÜN EMÁNUEL
könyvkötő

műhelyét május 1-én áthelyezi a
Zöldfa-utca, özv. Kurländerné
házába.

Egy szép új
félemeletes ház eladó.
(A házban pékséghez szükséges kemence van.)
Bővebbet a **Belvárosi Takarékpénz-**
tárnál Rákóczi-ut 9.

Értesítés!

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni arról, hogy a **Farkas László** cég alatt 16 évig fennállott vas és szerszám-üzletet a mai napon megvettem, s azt **Farkas László utóda** cég alatt törvényszékieleg bejegyeztettem, annak vezetésével FARKAS LÁSZLÓ urat megbízom. Amidőn ezt a n. é. közönség b. tudomására hozom, örömmel hivatkozom azon régi ismerettség és bizalomra, amit már a nagy közönség jogelődöm Farkas László személyéhez kötött, s kérem azt a jövőben is céggemmel szemben fenntartani. Szíves támogatásuk ellenében előre is biztosítom a t. vevőközönséget, hogy legfőbb törekvésemet fogja képezni, hogy úgy az áruk kitűnő minősége, mint pontos és gyors kiszolgálása, de különösen olcsó árai megállapításával, valamint raktáram dus felszaporításával teljes megelégedésüket kiérdemeljem.

Becsés pártfogásukat kérve vagyok

teljes tisztelettel

Farkas László utóda cég,
Farkas László cégvezető.

ALAPITTATOTT 1895-BEN.

DEO ADIUVANTE!

ALAPITTATOTT 1895 BEN.

Imrek Károly épület- és műbutor asztalos

Nagyvárad, Szaniszló-u. 46.

Tisztelettel értesitem igen tisztelt megrendelőimet valamint Nagyvárad és Bihárvármegye igen tisztelt közönségét, hogy a szakmamba vágó mindennemű

épület- és műbutor munkákat

készítés végett elvállalok, azokat a legnagyobb gonddal és ízléssel a mai kor igényeinek megfelelőleg tetszésre készítek bármely színben és mintára előnyös áráért. Nemkülönböztetve mindenféle butorokat átalakítok, javítok, fényezést és mattolást szakszerűen eszközölök. Továbbá zárdák, intézetek, iskolák, egyesületek, gazdaságok helyiségeinek felszereléseit, azoknak gondosan való jókarban tartását illetve javítását jutányos árért vállalom fel. Magamat, valamint céggemet a nagyérdemű közönség becses pártfogásába ajánlva, minél gyakoribb megbízásaiért esedezve vagyok kiváló tisztelettel **IMREK KÁROLY.**

Lakás és műhely Szaniszló-
utca 46. szám. — Jó fiúk
tanulónak felvételének.

Helyi és vidéki meghívására
azonnal megjelenek.